

USNESENÍ

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Aleše Šťastného a soudců JUDr. Tomáši Pirka a JUDr. Markéty Čermínové ve věci

žalobce: **Rytířský řád Křižovníků s červenou hvězdou**, IČO 00408026
sídlem Platněřská 191/4, Praha 1
zastoupen advokátem JUDr. Ronaldem Němcem Ph. D.
sídlem Platněřská 191/4, Praha 1

proti

žalovaným: 1) **Hlavní město Praha**, IČO 00064581
sídlem Mariánské náměstí 2, Praha 1
zastoupené advokátem Mgr. Jakubem Kotrbou
sídlem Těšnov 1059/1, Praha 1
2) **Česká republika – Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových**
sídlem Rašínovo nábřeží 390/42, Praha 2

za účasti vedlejšího účastníka na straně prvního žalovaného:

Městská část Praha 8, IČO 00063797
sídlem Zenklova 35/1, Praha 8
zastoupená advokátem Mgr. Janem Pytlem
sídlem náměstí Jiřího z Poděbrad 1382/2, Praha 2

o určení vlastnického práva,

k odvoláním žalobce, prvního žalovaného a vedlejšího účastníka proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 15. 9. 2022, č. j. 7 C 39/2015-526

takto:

Rozsudek soudu I. stupně **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

1. Napadeným rozsudkem soud I. stupně zamítl žalobu o určení, že Česká republika je vlastníkem ve výroku rozsudku specifikovaných pozemků (výrok I.), žalobci uložil povinnost zaplatit na náhradě nákladů řízení prvnímu žalovanému částku 47 795 Kč (výrok II.), druhé žalované částku 4 800 Kč (výrok III.) a vedlejšímu účastníkovi částku 33 880 Kč (výrok IV.)
2. Takto soud I. stupně rozhodl o žalobě, kterou se žalobce domáhal určení vlastnického práva České republiky ke specifikovaným pozemkům (dále jen „Pozemky“), neboť Pozemky byly v době nesvobody žalobci protiprávně odňaty a nemohly v rozporu s restitučními blokačními paragrafy (zákona o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku a zákona o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby) a se zákonem o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí přejít na prvního žalovaného.
3. Po provedeném dokazování soud I. stupně konstatoval, že žalobce je osobou, která vlastnila Pozemky v roce 1948 a která má právní zájem na požadovaném určení podle § 18 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi, avšak s ohledem na obsah § 3 zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, se toto ustanovení nevztahuje na Pozemky, neboť se nejednalo o převod majetku státu, ale přechod majetku na žalovaného 1 podle zákona č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České

Shodu s prvopisem potvrzuje Petra Václavíková

republiky do vlastnictví obcí. Soud I. stupně konstatoval, že „považuje za prokázané“, že byly splněny podmínky přechodu vlastnického práva na prvního žalovaného z druhé žalované podle zákona č. 172/1991 Sb., a proto žalobu zamítl.

4. Žalobu zamítl i pro vydržení vlastnického práva k Pozemkům již Českou republikou i Hlavním městem Prahou, které nabylo vlastnické právo k Pozemkům ex lege přechodem práva ke dni 24. 5. 1991, a toto vlastnictví bylo žalobcem zpochybňováno až podáním z 11. 2. 2014.
5. Povinnost k náhradě nákladů řízení uložil žalobci podle výsledku řízení (§ 142 odst. 1 o. s. ř.).
6. Proti tomuto rozsudku podal žalobce, první žalovaný a vedlejší účastník včas odvolání.
7. Žalobce napadl odvoláním celý rozsudek soudu I. stupně. Vytýkal soudu I. stupně nesprávnou úvahu, že by Česká republika mohla majetek žalobce vydržet (v této souvislosti odkázal na konstantní judikaturu – náleží Ústavního soudu ze dne 9. 1. 2014, sp. zn. III ÚS 2176/13). Soud I. stupně ostatně ani neuvádí, od kdy má vydržecí doba běžet a ke kterému z jednotlivých Pozemků. Druhá žalovaná přitom věděla, že jde o historický majetek žalobce, což soud I. stupně ani nevyvrací. Ani první žalovaný nemohl být v dobré víře vzhledem k existenci blokačního paragrafu a při jen minimální opatrnosti by mohl zjistit, že ohledně Pozemků je zde potencionální nárok žalobce a že Pozemky byly odňaty až po roce 1948. První žalovaný neprokázal, že byly naplněny podmínky přechodu vlastnictví na prvního žalovaného u jednotlivých Pozemků, ačkoliv důkazní břemeno stíhá žalovaná. Tehdejší MNV Praha – Dáblice se sám o Pozemky nestaral a fakticky na nich ani nehospořoval; hospodaření by muselo být právní i faktické. Navrhl, aby byl napadený rozsudek zrušen.
8. První žalovaný napadl rozsudek soudu I. stupně ve výroku II. o náhradě nákladů řízení s tím, že tyto náklady nebyly stanoveny správně.
9. Obdobně vedlejší účastník podal odvolání do nákladového výroku IV. rozsudku soudu I. stupně s tím, že ani v tomto případě nebyla výše nákladů řízení správně stanovena.
10. Odvolací soud přezkoumal z podnětu podaných odvolání rozsudek soudu I. stupně, včetně řízení, které jeho vydání předcházelo (§ 212 věta první, § 212a odst. 1, 3, 5 o. s. ř.).
11. Podle § 18 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi (dále také i jen „Zákon“), oprávněná osoba může podat soudu žalobu o určení vlastnického práva státu z důvodu, že věc z původního majetku registrovaných církví a náboženských společností byla přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona převedena nebo přešla z majetku státu do vlastnictví jiných osob v rozporu s ustanovením § 3 zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, nebo v rozporu s ustanovením § 29 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona; lhůta pro uplatnění výzvy k vydání věci počne běžet dnem nabytí právní moci rozhodnutí, kterým bylo určeno vlastnické právo státu.
12. Citované ustanovení výslovně zakládá aktivní legitimaci oprávněným osobám, pokud před účinností Zákona měla věc z majetku státu nabytí třetí osoba v rozporu se zákonem. Posuzovanou otázkou je, zda věc před účinností Zákona nabytí třetí osoba v souladu se zákonem, či nikoli.
13. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 10. 12. 2018, sp. zn. 28 Cdo 3197/2018 uvedl, že judikatura Nejvyššího soudu na základě teleologicky opodstatněné analogie (motivované snahou poskytnout církevním právnickým osobám efektivní prostředek pro odklizení překážek bránících uplatnění nároku na vydání majetku, který z právního hlediska nadále náleží státu, i tam, kde protiprávnost nespočívá v porušení zákonné blokáce historického majetku církví, ale v jeho chybné evidenci coby vlastnictví veřejnoprávních korporací na základě tvrzeného, avšak dle zákona neproběhnuvšího přechodu) umožňuje církevním právnickým osobám ve sporech vedených podle ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. namítat nejen porušení § 29 zákona č. 229/1991 Sb. a § 3 zákona

č. 92/1991 Sb., nýbrž i zpochybnit existenci předpokladů přechodu majetku na obce dle zákona č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí (k tomu např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2017, sp. zn. 28 Cdo 4146/2017, a ze dne 7. 5. 2018, sp. zn. 28 Cdo 5069/2017, či usnesení téhož soudu ze dne 14. 11. 2017, sp. zn. 28 Cdo 4751/2017).

14. Zákon č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí, zakládal ex lege přechod především tzv. historického majetku obcí zpět na obce (tedy majetku, který obce vlastnily ke dni 31. prosince 1949), ale i majetku dalšího, který historický majetek obcí netvořil. I zákon o přechodu některých věcí z majetku státu do vlastnictví obcí ale bere prioritní ohled na nároky restituční (§ 4 odst. 2). Nejvyšší soud již (mimo jiné) i konstatoval, že jednou z podmínek pro přechod věcí z majetku státu do vlastnictví obce podle zákona o přechodu majetku státu do vlastnictví obcí je i faktické hospodaření s věcí ke dni účinnosti tohoto zákona. Není-li faktické hospodaření prokázáno, nejsou naplněny podmínky pro přechod vlastnického práva (rozsudky NS 28 Cdo 2408/2014; 28 Cdo 896/2012; 29 Cdo 1768/2012; 28 Cdo 700/2012; 28 Cdo 1767/2005).
15. Každá procesní strana nese důkazní břemeno ohledně skutkových předpokladů jí příznivé právní normy, jejichž účinků se dovolává (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2013, sp. zn. 22 Cdo 3108/2010, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2013, sp. zn. 33 Cdo 5094/2016, dále viz též Macur, J. Důkazní břemeno v civilním soudním řízení. Brno: Masarykova univerzita, 1995. s. 31 a 38, případně Lavický, P. Důkazní břemeno v civilním řízení soudním. Praha: Leges a Česká společnost pro civilní právo procesní, 2017. s. 144–145). V kontextu přechodu majetku na obce dle zákona č. 172/1991 Sb. pak z této generálně platné zásady vyplývá, že ve sporu o určení trvajících vlastnického práva státu k věci, jako jejíž vlastník je v katastru nemovitostí zapsána obec, je to právě řečená knihovni vlastnice, koho tíží důkazní břemeno ohledně skutečností předvídaných v hypotéze právní normy obsažené v posledně citovaném předpisu, od níž odvíjí svůj vlastnický status (srov. přiměřeně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 6. 2014, sp. zn. 28 Cdo 1263/2014, popřípadě usnesení téhož soudu ze dne 7. 10. 2010, sp. zn. 28 Cdo 1573/2010, ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. 28 Cdo 4948/2015, a ze dne 3. 1. 2018, sp. zn. 28 Cdo 295/2017, viz též náleží Ústavního soudu ze dne 29. 11. 1996, sp. zn. IV. ÚS 185/96). Jinými slovy, nezdaří-li se obci podat důkaz o tom, že na ni předmětný majetek přešel, je v pochybnostech nutno uzavřít, že k přechodu nedošlo.
16. Naproti tomu oprávněná osoba ve smyslu zákona č. 428/2012 Sb., jež se určení vlastnického práva státu domáhá coby procesně legitimovaný subjekt (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 22 Cdo 466/2015) v režimu řízení dle § 18 odst. 1 tohoto zákona, musí prokazovat jednak fakta vedoucí k nabytí vlastnictví sporných objektů státem, jednak okolnosti, jež zakládají její oprávnění návrh ve smyslu daného ustanovení vznést, tj. zejména skutečnost, že věc, ohledně níž se domáhá požadovaného určení, byla alespoň po část rozhodného období ve vlastnictví jejím nebo jejího právního předchůdce, naplňujícího taktéž definiční znaky oprávněné osoby (viz především rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. 28 Cdo 4748/2016).
17. Vystupuje-li v řízení podle § 18 odst. 1 Zákona na žalované straně rovněž stát hájící procesní stanovisko, podle něhož dotčený majetek na obec podle zákona č. 172/1991 Sb. přešel, je i on nositelem důkazního břemene ohledně skutkových předpokladů těch norem, na základě nichž se měl daný přechod uskutečnit (k tomu např. již výše citovaný rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 5069/2017).
18. Jestliže soud I. stupně uvedl, že se § 18 odst. 1 Zákona nevztahuje na přechod vlastnického práva podle zákona č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí, pak věc neposoudil správně.
19. I když soud I. stupně navzdory tomu dále konstatoval, že byly splněny podmínky přechodu Pozemků na žalovaného 1 podle zákona č. 172/1991 Sb., splněním konkrétních zákonných

předpokladů pro přechod jednotlivých Pozemků ze státu na žalovaného 1 se ale náležitě nezabýval. Pouze uvedl, jaké listiny byly podkladem pro zápis Pozemků do katastru nemovitostí, aniž by srozumitelně vysvětlil, v čem spatřuje splnění zákonných podmínek přechodu vlastnického práva na žalovaného 1 u jednotlivých Pozemků. Břemeno tvrzení a důkazní břemeno o tom, že byly naplněny konkrétní zákonné předpoklady přechodu jednotlivých Pozemků z žalované 2 na žalovaného 1, nese přitom žalovaný 1 (potažmo žalovaná 2), což soud I. stupně nezohlednil.

20. Neobstojí ani názor soudu I. stupně o vydržení vlastnického práva k Pozemkům „již státem“ i žalovaným 1 „k 24. 5. 1991, tedy okamžikem účinnosti zákona č. 172/1991 Sb.“
21. Zákonným předpokladem vydržení jakožto originárního způsobu nabytí vlastnictví k věci je vedle uplynutí vydržecí doby i oprávněnost držby. Držba je oprávněná, pokud je držitel v dobré víře, že mu věc patří. Existence dobré víry se posuzuje objektivně; jde o to, zda držitel neměl a nemohl mít při běžné opatrnosti pochybnost, že věc ve skutečnosti patří někomu jinému.
22. Není pochyb o tom, že podle zákona č. 172/1991 Sb. mohl na obce přejít jen majetek, který byl přede dnem účinnosti tohoto zákona v majetku státu. Úvahy o předchozím vydržení Pozemků státem k 24. 5. 1991 nejsou v kontextu projednávané věci jasné, významné ani příléhavé (i s přihlédnutím k nálezu Ústavního soudu ze dne 9. 1. 2014, sp. zn. III ÚS 2176/13). Ostatně žalobce ani nezpochybňoval vlastnictví Pozemků státem přede dnem 24. 5. 1991 (a logicky to ani nezpochybňoval žalovaný 1 a žalovaná 2), ale tvrdil, že nebyly splněny zákonné předpoklady přechodu vlastnictví z žalovaného státu na žalovaného 1 podle zákona č. 172/1991 Sb. (viz i čl. 136 spisu, na který odkazuje i sám soud I. stupně).
23. Pokud jde o vydržení Pozemků žalovaným 1, pak nelze přehlédnout, že pro přechod majetku na obce ze zákona (ex lege) musely být splněny zákonné podmínky. Jestliže zákonné podmínky přechodu vlastnického práva na žalovaného 1 nebyly splněny, lze si stěžít představit, že by byl žalovaný 1 v dobré víře o oprávněnosti držby jednotlivých Pozemků (břemeno tvrzení a důkazní břemeno o předpokladech vydržení nese žalovaný 1). V této souvislosti lze i dodat, že dobrou víru je třeba vždy hodnotit objektivně, nikoliv pouze ze subjektivního přesvědčení samotného držitele (k tomu např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2002, sp. zn. 22 Cdo 1398/2000, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. 22 Cdo 3735/2013, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 6. 2014, sp. zn. 28 Cdo 592/2014). Přitom platí, že dobrá víra držitele musí být dána po celou vydržecí dobu (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 22 Cdo 4057/2013, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2013, sp. zn. 22 Cdo 1449/2013). Pouhé tvrzení žalovaného 1 (jako případného držitele Pozemků) o vlastním (subjektivním) přesvědčení o nabytí Pozemků od státu nemůže být proto relevantní. Soud I. stupně se z tohoto pohledu věci nezabýval a ani srozumitelně nevysvětlil, jak a kdy došlo (mělo dojít) k (jím zmiňovanému) vydržení jednotlivých Pozemků ze strany žalovaného 1.
24. Odvolací soud proto z těchto důvodů zrušil napadený rozsudek soudu I. stupně podle § 219a odst. 1 písm. a), b), odst. 2 o. s. ř. a podle § 221 odst. 1 písm. a) o. s. ř. vrátil věc tomuto soudu k dalšímu řízení.
25. V dalším řízení soud I. stupně, vázán právním názorem odvolacího soudu (§ 226 odst. 1 o. s. ř.), znovu posoudí, zda byly splněny zákonné předpoklady přechodu jednotlivých Pozemků ze státu na žalovaného 1 podle zákona č. 172/1991 Sb., případně posoudí, bude-li to žalovaný 1 tvrdit, zda jednotlivé Pozemky po účinnosti zákona č. 172/1991 Sb. vydržel, přičemž bude mít vždy na zřeteli rozdělení břemene tvrzení a důkazního břemene mezi účastníky sporu. Poté ve věci znovu rozhodne včetně rozhodnutí o náhradě nákladů řízení včetně nákladů tohoto odvolacího řízení (§ 224 odst. 3 o. s. ř.) a své rozhodnutí přehledně a srozumitelně odůvodní (§ 157 odst. 2 o. s. ř.).

Poučení:

Shodu s prvopisem potvrzuje Petra Václavíková

Proti tomuto usnesení **není** odvolání ani dovolání přípustné.

Praha 6. září 2023

JUDr. Aleš Šťastný v. r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje Petra Václavíková